

Göteborgs Radio Kustradiostationen SAG Onsala/Vallda text och bilder från Radiomuseet Göteborg

Efter en tid installerades kraftigare kortvågssändare på Göteborg Radio och 1930 flyttades Göteborg Radios mottagare och expedition till Kungsbacka Radios lokaler (som då också var mottagningsstation för fast radiotrafik). Stationssignalen blev då SAG. Sändarna vid Gnistängen i Göteborg manövrerades då ifrån Kungsbacka Radio.

Kustradiostationerna fungerade så småningom som sjöräddningscentraler då ett samarbetsavtal mellan Sjöräddningen och Telegrafverkets skrevs 1947. Vissa telegrafister utbildades därefter till sjöräddningsledare.

Göteborg Radio hade efter andra världskriget svårt att klara den växande trafiken vid Kungsbacka Radio och Gnistängen i Göteborg. Televerket beslöt därför att bygga en ny kustradiostation vid västkusten med en mottagarestation i Onsala och en sändarestation i Vallda. Båda stationerna var i Kungsbackas närhet men ändå efter dåvarande förhållande med behövligt avstånd emellan dem. Byggnationen började 1946 och en mycket modern station var klar att sättas i drift i augusti 1948. Ett rum för varje expeditör med bl.a. två Hammarlund-mottagare typ SP 400 SX ([RM 03642](#)) och sedermera SP 600 (RM 03626), som var den tidens lyxmottagare installerades. Under de kommande åren kom ännu modernare mottagare att användas, såsom bl.a. Siemens typ 445E311B ([RM 03639](#)), Drake typ RR-1 ([RM 03640](#)) samt Standard Radio typ CR 300, m.fl. Riktantenner för både sändare och mottagare installerades och val av antenn kunde väljas från mottagarexpeditionen. Manövreringen av sändare och riktantenner underlättades av att en 200-trådig kabel lades ner mellan stationerna. Både mottagarestationen och sändarstationen hade full täckning av sina reservkrafter. Sändare för långvågstelegrafi, 512, 500 och 454 kHz, var två typ CT2000 / 2 kW.

Nya sändare för kortvågstelegrafi och kortvågstelefonti, i de maritima banden 6, 8, 12, 16 MHz och sedermera även 22 MHz, som då installerades bestod av sex Marconisändare typ SWB11E / 10 kW. För kortvågstrafiken fanns även tillgång till fyra Wilcox-sändare på 1 kW, tre sändare på 2 kW samt en sändare på 4 kW, alla med möjlighet att fjärrmanövrerat välja 8 frekvenser inom kortvågsbandet. Dessa tillverkades av teknikerna på Göteborg Radio.

Hammarlund SP600

Ytterligare en del utbyggnader gjordes under 1950-talet. Nya sändare för gränsvågstelefonti tillkom och då installerades två sändare för detta av typ CT 2000 på 2 kW antenneffekt. Här blev det 2182 kHz som blev anrops- och nödfrekvensen för de fartyg som inte behövde ha telegrafist (fartyg under 1600 bruttoregister-ton i utrikes fart).

Under 1960-talet infördes trafik på VHF-bandet 156 MHz och nya ombyggnader utfördes på kortvågsexpeditionen. Ett stort antal fjärrmanövrerade VHF-stationer placerades utefter hela västkusten vilket innebar passning på kanal 16 och respektive arbetskanaler. Under åren 1949 – 1972 utväxlades ca 120 – 140.000 telegram per år och då trafiken med morsetelegrafi var personalkrävande gjordes en del undersökningar av möjligheten att automatiskt överföra meddelande via telexnätet mellan fartyg och land. Från 1969 och fram till 1972 utfördes provsändningar med utrustningar som kunde korrigera eventuella fel som uppstod vid telexsändningar till fartyg. En tillförlitlig utrustning togs fram av tekniker på Televerket Radio i Göteborg och 1972 var systemet "MARITEX" klart att sättas i drift. Televerket Radio började därefter installera MARITEX-utrustningar på fartyg. Detta var det första helautomatiska radiotelexsystemet i världen.

Telex, som var adresserade till ett fartyg, togs emot i MARITEX-systemets dator, där det lagrades medan datorn anropade fartyget. Så fort som fartygets automatiska system svarade på anropet, ställdes rätt riktantenn in både på sändare- och mottagarstationen. Ingen behövde ingripa manuellt under

förutsättning att fartyget fått en femställig signal i systemet och att dess position var inmatad i systemet. Detta radiotelexsystem utnyttjade i huvudsak de marina kortvågsbanden 6, 8, 12, 16 och 22 MHz. MARITEX, det helautomatiska radiotelexsystemet mellan fartyg och land hade startat, vilket Televerket Radio ju då var ensamma i världen om att kunna erbjuda, till såväl svenska som utländska rederier och fartyg. Den utökade radiotrafiken, för både MARITEX och telefoni, gjorde den nödvändigt att ha fjärrmanövrerade kortvågssändare förutom i Vallda även i Grimeton, Karlsborg, Härnösand och i Falsterbo. 1983 slöts ett nordiskt avtal om samnyttjande av MARITEX-systemet och 1986 öppnades den första utomeuropeiska fjärrkontrollerade understationen i Panama.

1989 var det möjligt att ha FAX-anlutning, så att meddelande från fartyg kunde levereras till land som telefax.

Ytterligare fjärrkontrollerade understationer startades upp, en på Filippinerna 1990, en i Argentina 1992, två i U.S.A. 1995 samt en i Kina 1996. 1993 utökades möjligheterna att sända trafik med PC och via modem kontakta fartygen. Även elektronisk post infördes.

I slutet av 1970-talet hade teknologin för kommunikation via satellit utvecklats så att det var dags att använda det även för telefoni- och telextrafik till och från handelsfartyg och passagerarfartyg. Denna trafik administrerades först via COMSAT senare via INMARSAT.

Trafiken med morsesändning minskade undan för undan vid Göteborg Radio / SAG och den 1 juli 1992 sändes det sista morsetecknet på kortvåg. För långvågstelegrafi med bl.a. dåvarande nöd- och anropsfrekvens 500 kHz avslutades den 21 dec. 1994. Den 1 dec. 1994 övertar Stockholm Radio passning och trafik på kortvågstelefonin. Detta innebar att Sveriges största kustradiostation successivt avvecklades under 1990-talet och den 31 december 1994 stänger Göteborg Radio/SAG. En epok var slut och en länk mellan Sverige och fartygen ute på världshaven var till ända. Även det tidigare så framgångsrika MARITEX-systemet, upphörde den 31 december 2000. Som mest fanns

det 2800 terminaler installerade på fartyg och omsättningen var 400 miljoner kronor under de 30 år som MARITEX funnits.

Expeditionsutrustning på Göteborg Kustradiostation/SAG i Onsala. Till vänster ser vi en radioexpedition för nöd- och anropspassning på 500 kHz (telegrafi), 2182 kHz (telefoni) och VHF kanal 16 (telefoni). Den högra expeditionen är en utrustning för telegrafi

